

Uredništvo:
Ljubljana, Miklošičeva
cesta št. 6, II. nad-
stropje.

Upravništvo:
Zadr. tiskarna, Ljub-
ljana, Dunajska c. 7.

RESNICA

Izhaja vsako soboto.
Naročnina:
za celo leto 10 K, za
pol leta 5 K, za
mesec 1 K.
Posamezna št. 20 h.

Ustanovitev narodnih držav.

Avstrija je v razsulu. Mogočno njeno stavbo je razsul bojni vihar. Računati nam je s popolnoma novimi razmerami: na mesto stare Avstrije stopajo države narodov. Te dni smo bili priča velikih, zgodovinskih dogodkov:

Na Slovenskem.

V prestolici Slovenije je bila Jugoslavija slovesno proglašena pretekli terek. Že par dni prej so v Ljubljani izginili vsi nemški napisi. V terek pa je bila Ljubljana v zastavah, tudi s poslopja deželne vlade je prvokrat plapolala slovenska trobojnica. Okna poslopij so bila okrašena z zastavicami in venci, slavnostno razpoložene množice se napolnile ceste. Ob 9. uri dopoldne se je pričel pomikati slavnostni sprevod. Sprevod je otvorila kavalkada Sokolov, kateremu je sledila vrsta okrašenih vozov. Povsod narodne noše in svečano razpoloženje. Sledila je kavalkada Orlov in zopet dolga vrsta vozov ter skupina jezdecov. Šolska mladina je korakala pod vodstvom svojega učiteljstva v sprevodu, mnoge šole s svojimi šolskimi zastavami. Sledile so strokovne organizacije, uradniška društva, skupine uradnikov in nastavljenecov, vmes delavstvo in drugo uslužbenstvo privatnih, deželnih in državnih uradov.

Dve godbi sta spremljali manifestante. Narodno ženstvo v pestrih narodnih nošah je tvorilo posebno skupino, narodne noše pa so bile posejane povsod med manifestacijskim sprevedom. Ponekod so se zbrali nastavljenec posameznih uradov v večjih skupinah v svojih službenih oblekah. Burno pozdravljeni so prišli zopet prvi v večjem številu na cesto Sokoli. Bilo jih je za sedanje čase naravnost presenetljivo veliko število. Tudi Orlov je bilo za bojni čas nepričakovano mnogo. Sprevod so zaključili vojaki, častniki in moštvo, vojni vjetniki in invalidi. Tudi mornarica je bila zastopana. Po vsem sprevodu so bile razdeljene narodne zastave, zastave Zedinjenih držav, angleške zastave in zastave naših bratskih narodov na severu.

Vmes so nosili tablice z napisom Slava Wilsonu! Živela svobodna Jugoslavija! Živio Korošec! i. t. d. Z balkona dež. dvorca je pri govoril ravnatelj Ivan Hribar kot pooblaščenec „Narodnega Vjeća“.

Slavil je može, ki so delali za Jugoslavijo, zahvaljeval se je dr. Korošcu, dr. Trumbiću, Pasiću, dr. Kreku, ter proslavljal knezoškofo dr. Jegliča kot primasa Jugoslavije. Slavil je Wilsona, čegar besede zmagujejo. V imenu S. L. S. in Jugoslovanskega kluba je govoril dr. Lovro Pogačnik, v imenu deželnega odbora dr. Triller, v imenu socialnih demokratov sodrug Kopač. Knezoškofo dr. Jeglič je govoril:

„Kvišku glave, ker približuje se vaše odrešenje! Da, izpolnjuje se, kar smo želeli, iz srca in po pravici želeli: hitrih korakov se približuje čas, da bomo sami svoji v prekrasni jugoslovanski državi.

Ko se te osvoboditve veselimo, zahvaljujemo se božji previdnosti, ki je v svoji vsemogočnosti strašne zunanje dogodke nenadoma, nepričakovano zasukala tako, da se bo po besedah Benedikta XV. tudi malim narodom podelila in zagotovila popolna pravica.

V naših rokah je prihodnji ugodni ali neugodni razvitek celokupne Jugoslavije. Ako jo postavimo na trdno skalo strahu božjega, na trdni temelj vsestranske naravne pravičnosti in krščanske ljubezni, bo stala trdno, ne bo usahnila, naj tudi na njo pride kakršnikoli besni viharji.

Ako bi pa našo Jugoslavijo v daljnem njenem razvitku postavili na človeške strasti, na grdo sebičnost in krivičnost, na ureditev brez Boga, postavili bi jo na pesek, pa bi jo sovražni viharji porušili in grozna bi bila njena podrtija.

Oh, naj ne bo tako! Božja modrost naj razsvetli one, ki imajo odgovorno nalogo, sezidati Jugoslavijo, da jo bodo vsestransko tako utemeljili in uredili, kakor je potrebno, da bo živela, da se bo krepko razvijala, se bogato razcvetala in bo dobra mati vernega, zdravega čvrstega, srečnega jugoslovanskega naroda. Jugoslavijo čuvaj in vodi vsemogočni Bog! Jugoslavija naj živi!“

Ljudstvo je prepevalo domoljubne pesmi; godbe so igrale. Vse se je izvršilo v najlepšem redu.

Ljubljanski občinski svet je imel sejo, v kateri je priznal „Narodno Vjeće“ v Zagrebu za obast in se mu podvrže v vsakem oziru. Iz prostovoljcev se ustanovi narodna mestna bramba. Dunajska cesta postane Wilsonova cesta.

Poslovni jezik mestnega magistrata je odslej samoslovenski.

Železničarji so sklenili, da je sedaj na železnicah na slovenskem ozemlju slovensčina uradni jezik. Nemški uradni list „Laibacher Zeitung“ je prenehal izhajati. Policija v Ljubljani je podrejena mestnemu odboru. Pri manifestaciji je nosila narodne kokarde.

Tudi po nekaterih drugih krajih so bile velike manifestacije:

Iz Zagreba poročajo:

Narodno Vjeće je sklenilo v seji, da se proglasi za vrhovno oblast v vseh jugoslovanskih pokrajinah, ki so zastopane v Narodnem Vjeću, ter da razglasi to-le

predsedstvo Narodnjega Vjeća:

dr. Anton Korošec, predsednik;
dr. Ante Pavelić, podpredsednik;
Svetozar Pribičević, podpredsednik;
dr. Srdjan Budisavljević,
dr. Ante Drinković,
dr. Ivan Lorković in
dr. Albert Kramer, tajniki.

Vrhovna oblast je sklenila ustanoviti po vzoru hrvatskih pokrajin pokrajinske vlade tudi za slovenske in istrske pokrajine v Ljubljani, za Bosno v Sarajevu in za Dalmacijo najbrže v Splitu.

Nova vlada za Slovenijo je izdala naslednji oklic:

Državljan!

Predsedništvo Narodnega veća v Zagrebu kot vrhovna oblast države Slovencev, Hrvatov in Srbov je na predlog Narodnega sveta v Ljubljani za Slovenijo imenovalo to-le vlado:

Predsednik: Josip Pogačnik;

Oddelek za notranje zadeve: Dr. Janko Brejc.

Oddelek za prehrano: Dr. Ivan Tavčar.

Oddelek za uk in Bogočastje: Dr. Karel Vrtovšek.

Oddelek za pravosodje: Dr. Vladimir Ravnihar.

Oddelek za socialno skrb: Anton Kristan.

Oddelek za finance: Dr. Vekoslav Kukovec.

Oddelek za promet: Dr. Karel Pestotnik.

Oddelek za industrijo in trgovino: Dr. Karel Triller.

Oddelek za javna dela in obrt: Inženir Vladimir Remec.

Oddelek za poljedelstvo: Prelat Andrej Kalan.

Oddelek za narodno obrambo: Dr. Lovro Pogačnik.

Oddelek za zdravstvo: Dr. Anton Breclj.

Vlada si je svesta, da je prevzela za prehodno dobo do končne ureditve naše edinstvene države težko in odgovorno dolžnost.

To dolžnost bo mogla vršiti le s pomočjo in podporo Vas vseh.

Državljan! Združite vse svoje sile v blagor naše domovine.

Vzdržujte red in mir!

Vsi doseđani zakoni in naredbe ostanejo še nadalje v veljavi, enako vse narodne vojaške in civilne oblasti ter uradi, dokler vlada drugače ne ukrene.

Nihče ni upravičen si sam delati pravice.

Rojaki spoštujte imetje, čast in poštenje drugorodnih sođržavljanov.

Vojaki, bodite na službo domovini; gre za Vaš lastni dom!

Zvesti velikim načelom, v imenu katerih smo dosegli svojo svobodo, Vam vlada obljublja, da hoče zvesto služiti narodu.

Ljubljana, 31. oktobra 1918.

Josip Pogačnik, l. r.
predsednik.

Po Ljubljani so bile ob proglasu nove vlade velike manifestacije. Vse uradništvo je obljubilo novi vladi, da ji bo zvesto služilo. Bivši deželni predsednik grof Attems je zapustil Ljubljano. Mnogo nemških uradnikov je odstavljenih. Uradni jezik pri vseh uradih je slovenski.

Nadalje je izšel nasledni oklic:

Proglas narodne vlade. Jugoslovanom!

Vojaki, Jugoslovani!

Vojaki! Država SHS je ustanovljena. Mir bomo sklenili v kratkem času. Naše ozemlje je nevtralnno. Vlada za Slovenijo imenovana. Da pa se prepreči nevarnost za življenje in imetje državljanov in da ohranimo mir in red v naši državi, Vas pozivljam, da ne odlagate orožja in ne hodite svojih potov, temveč se takoj prigrasite slovenskim kadrom v Ljubljani, Célju in Trstu. Pozivljam Vas, da se slovenskim častnikom, ki so prisegli zvestobo državi SHS. pokorite brezpogojno.

Domovina Vas kliče, poslušajte jo!

V Ljubljani, dne 31. oktobra 1918.

Za narodno vlado:

Dr. Lovro Pogačnik.

Narodno Vjeće je v svoji seji sklenilo, sporočiti poveljniku jugo-zapadne fronte, podmaršalu Metzgerju, da naj z ozirom na dejstvo, da se Slovenci, Hrvati in Srbi ne nahajajo z dosedanji sovražniki avstro-ogrsko monarhije v vojni, takoj odpusti s fronte srbske, hrvatske in slovenske čete ter jih pošlje domov.

V Trstu so bile velike demonstracije proti Slovincem. Slovenec, železniški adjunkt Irgolič je bil ustreljen. Italijani z vso silo pokušajo, da bi Trst dobila Italija. Treba bo še mnogo dela, da se to prepreči in da Jugoslavija ne izgubi svoj biser. Iz Trsta je pobegnil tršaški ces. namestnik Fries Skene. V Ljubljani je narodna straža konfiscirala njegov avtomobil.

Avstrija je vso svojo mornarico izročila „Narodnemu veću.“

Vse transporte, ki gredo z italijanskega bojišča preko naše zemlje, narodne straže ustavljajo. Ustavljajo tudi vse vojaške avtomobile.

Uradni list v Ljubljani je pričel izhajati v slovenskem jeziku.

Na Hrvaškem.

V torek je proglasil hrvaški sabor neodvisnost Hrvaške ter je z velikim navdušenjem sklenil Hrvatsko, Slavonijo in Dalmacijo pridružiti državi SHS.

Že od 8. ure zjutraj je bilo v Zagrebu vse živo. Na tisoče ljudi se je zbiralo po ulicah, ki so bile gosto okrašene z zastavami v narodnih barvah. V mnogih izložbah so bile razstavljene Wilsonove slike, obdane od ameriških zastav in jugoslovanskih trobojnic. Ljudstvo je nosilo v rokah zastave našega naroda. Sprevod se je vrstil za sprevedom, vsi so hiteli na Markov trg, kjer stoji poslopje hrvatskega sabora. Posebno pozornost so vzbujali oddelki narodnega vojaštva, ki je pod vodstvom častnikov delalo mir in red. Častniki in vojaki so bili odstranili že svoje rozete in so nastopali z narodnimi kokardami, večina brez portepejev. Mnogi so zamenjali vojaške čepice s sokolskimi. Z vojaštvom skupaj, so delali red tudi Sokoli, ki so bili oboroženi. Ljudstvo je stražo opetovano viharo pozdravljalo s klici: Živio jugoslovanski vojaki! Povsod veselo klicanje ter prepevanje narodnih himen jugoslovanskih in čehoslovaških.

Proti pol 10. dopoldne se je pomikala častna stotinja narodnega vojaštva z godbo po mestu na Markov trg pred saborsko poslopje. Na trgu je stalo glavo ob glavi gotovo nad 50.000 ljudi. Ljudstvo je burno pozdravljalo prihajajoče člane Narodnega Vjeća in poslance. Kmalu po 10. uri se je pričela polniti saborska zbornica. Hrvatski poslanci so zasedli svoja mesta, pred njih

sedeži pa so bili pripravljene sedeži za člane Narodnega Vjeća.

Bil je slovesen trenotek, ko se je stari, častitljivi predsednik sabora dr. Medakovič dvignil ter v mladeniškem navdušenju naznanil svobodo dan.

Ko je končal, se je v zbornici dvignilo nepopisno navdušenje in z galerij se je vsulo cvetje, ki je skoro pokrilo vsa tla zbornice.

Navdušenje je doseglo svoj vrhunec, ko je prečital zapisnikar dr. Novosel nujni predlog, da naj se prekliče nagodba z Ogrsko ter pretrgajo vse vezi z Ogrsko in Avstrijo in da naj se Hrvatska priklupi ujedinjeni državi SHS.

Nepopisno navdušenje je zaorilo, in zunaj na trgu ter v zbornici je zadonela pesem: „Lepa naša domovina!“, v katere veličastne zvoke se je mešalo svečano zvenenje velikega zvona s stolpa sv. Marka.

Velik govor je imel Svetozar Pribičević. Ko je končal svoj govor, so se odprla vrata na desno od predsedništva in v dvorano je stopila generaliteta z generalom Mihaljevičem in Snjaričem na čelu, okrašena z narodnimi trobojnicami. Zastopnika narodnega vojaštva so pozdravili poslanci s klici: Zivela narodna vojska!

Na predlog dr. Ante Paveliča je sabor izjavil, da prizna „Narodnemu Vjeću“ vrhovno oblast. Ban Mihalovič je izjavil, da se pridružuje sklepom sabora. Poslanec Frankove stranke prava dr. Prebež je izjavil, da se stranka pridružuje sklepom sabora ter da se stranka razide, ker je izvršen program.

V odmoru so prispele v dvorano zastopnice ženstva ter je v njih imenu ga. Zlata Kovačevićeva prisegla zvestobo Narodnemu Vjeću. Gospe so položile na saborsko mizo cel kup zlata, kar je izzvalo burne ovacije za narodno ženstvo.

Sabor je odšel nato v cerkev ter je po povratku sprejel nujni predlog poslanca Radića, ki je pozval bana, da naj zapre ves izvos na madžarsko in v nemško Avstrijo.

Iz Zagreba poroča 28. t. m.: Danes dopoldne se je sestel častniški zbor 25. dom. p. p. v Zagrebu pod svojim poveljnikom podpolkovnikom Kučakom. Po kratkem posvetovanju je bil sklican ves polk na dvorišče vojašnice, častniki so se postavili polku v vrste in podpolkovnik je po kratkem nagovoru zaprisegel ves polk za Narodno Vjeće. Godba je igrala narodno himno in ves polk je navdušeno pozdravljalo novo jugoslovansko državo. Moštvo in častniki so sneli čepice z glav, odstranili rozete in jih nadomestili s srbsko-hrvatsko-slovensko trobojnic.

Nekoliko pozneje sta prišla k Narodnem Vjeću vojaški zapovednik Zagreba general pehote Luka Snjarič in zapovednik domobranstva Miho Mihaljevič. Postavila sta vso oboroženo silo v Hrvatski Slavoniji, zlasti v Zagrebu, pod poveljništvo Narodnega Vjeća.

Nova hrvatska vlada je sestavljena. „Narodno Vjeće“ je oddelilo: Bansko oblast Antonu Mihaloviču; vodstvo oddelka za bogočastje in prosveto Milanu Rojcu; pravosodje dr. Aleksandru Badaju; oddelek za narodno gospodarstvo dr. Živko Petričiću; notranje zadeve dr. Srdjanu Budisavljeviču. Za poverjenike so bili imenovani: Za finance Franjo Braun, za socialno skrb Viljem Bukšek; za pošto, brzojav in telefon Cezar Akačić; za železnice Večeslav Wilder; za narodno obrano dr. Ante Drinković; za prehrano Edo Marković; za trgovino in obrt dr. Djuro Šurmin; za zločine upor proti oblasti, umoru, ropu in poškodovanja javnih naprav na Hrvatskem preki sod.

Z Reke prihaja žalostna vest: Dva italijanska častnika sta z minami razstrelila veliko ladjo „Viribus Unitis“, ki se je potopil. Mrtev je tudi poveljnik jugoslovanskega brodovja Janko pl. Vuković. Italijana pravit, da nista vedela, da je premirje. Tudi ladja „Budapest“ je poškodovana. Iz Trsta so jugoslovanski mornarji pripeljali 7 trgovskih ladij.

V Pragi.

V Pragi je v ponedeljek v sporazumu z avstrijsko vlado upravo kraljevino Češke prevzel češkoslovaški narodni svet. Uradništvo je narodnemu svetu podalo službeno prisego. Cesarski namestnik grof Chudenove je ponedeljek popoldne zapustil Prago. Po dogovoru s praškim vojaškim poveljstvom je v Pragi bivajoče vojaštvo na razpolago narodnemu svetu. Praški domači pešpolk se je vrnil v Prago. Vojaška godba je na to zaigrala francosko marzeljezo. Ljudstvo je klicalo: „Živel naš predsednik Masaryk!“ Čehi so praškim Nemcem zagotovili varnost. V nemško gledališče je prišla narodna straža in izjavila, da je občinstvo lahko pomirjeno. Občinstvo v gledališču je ploskalo. Vojaški višji poveljnik v Pragi je sedaj načelnik Sokolov dr. Scheiner. Avstrijske orle v Pragi so sneli in jih vrgli v Vltavo.

Ogrl.

V Budimpešti je 28. oktobra manifestiralo okoli 20.000 oseb pred klubom Karolyjeve stranke. Ljudstvo je klicalo grofu Karolyju in zahtevalo odstop vlade. Ljudstvo je zahtevalo, naj se grofa Karolyja proklamira za ogrskega ministrskega predsednika. Ko je hotela množica to sporočiti nadvojvodu Jožefu je naletela na vojaški kordon. Ko je množica hotela prodreti kordon, je je vojaštvo štirikrat ustrelilo. Osem oseb je obležalo mrtvih šestdeset ranjenih.

Ogrski narodni svet je sklenil Nemški Avstriji po možnosti pomagati z živili, s hrvatskih prog, ki vodijo k nam je pa mažarska vlada odpoklicala vse osebe. Da bo mogoč promet, bo treba skrbeti za nadomestilo; poslati je treba tja vse slovenske uslužbenke, ki so doslej službovali med Nemci.

V Budimpešti so se velike demonstracije za republiko ponovile. Bila je pravcata revolucija. Grofa Štefana Tiszo so vojaki ustrelili. Najnovejšo poročilo iz Budimpešte se pa glasi: Ogrski narodni svet je prevzel v svoje roke vso oblast. Vojaki so prisegli na neodvisno Ogrsko.

Nemci.

Nemci v bivši Avstriji so si ustanovili svoj „Nemško-avstrijski narodni zbor“. Izvršilni odbor je sprejel naslednje predloge:

Določi se poverjenik za zunanje zadeve in temu se poverijo nastopne naloge: 1. Izvrševalnemu odboru mora stalno poročati o vseh zadevah zunanje politike. 2. Zastopati mora izvrševalni odbor v zunanjih zadevah, zlasti pri dosedanji c. kr. vladi. 3. Predloži naj osnutek za uredbo zunanjega urada za Nemško Avstrijo. Razentega se je storila vrsta sklepov o prehranjevalnih zadevah, med drugimi tudi sklep, da naj se v zvezi z zastopniki ostalih narodov za vse skupne prehranjevalne zadeve osnuje skupen prehranjevalni direktorij. Nadalje se je sklenilo več pragmatičnih ukrepov o prevedbi veleobrti v mirovno gospodarstvo.

Koroški Nemci se organizirajo in hočejo zasesti Karavanke. Ko pridejo sem Angleži in Amerikanci, bodo morali napraviti pot Jugoslaviji.

V Gradcu in po drugih nemških mestih bivše Avstrije se organizirajo narodne brambe.

Štajerske nemške občine ob narodni meji so se podvrgele slovenskim narodnim odborom. Slovenske zastave plapolajo z nemških javnih poslopij. Nemški občinski uradniki so odpotovali v Gradec.

Na Dunaju so bile velike demonstracije za republiko. Pravijo, da se ne ve, kam se je odpeljal cesar Karel in da odstopi.

Naša dolžnost je, da smo novi državi zvesti in te dolžnosti se bomo vedno zavedali. Avstrija je kapitulirala, Avstrija je bila. Vedno smo se borili za pravice slovenskega naroda, zato nas ob svobodi naroda navdaja odkritosrčno veselje. Avstrija je bila prepočasna, da bi nam jo dala, zato je prišla po drugi poti. Sedaj delajmo, da bo naša jugoslovanska država biser med novimi svobodnimi državami.

Poziv na kmetovalce.

V slovenskih pokrajinah in v Istri so zaloge živil jako pčile: tudi ne moremo pričakovati dovoza od zunaj. Rumunija in Ukrajina nočeta več dovažati in v ogrskem državnem zboru se zahteva, da se ne sme izvoliti niti najmanjša množina živeža iz Ogrske. Pripraviti se je torej treba, da bo slovenski naš kmet sam prehranjeval naše ljudstvo, dokler ne pride pomoč iz inozemstva.

Vse polno tujcev prihaja sedaj iz neslovenskih krajev v naše rodovitne pokrajine ter odnašajo živež. Sedaj v teh hudih časih moramo skrbeti v prvi vrsti za naše otroke, da ne umrjejo lakote.

Da otmemo naše ljudstvo preteči lakoti, je sklenil Narodni svet pozvati slovenske kmete, posebno na Štajerskem, da ne prodajo nič živeža tujcem, pač pa naj pomagajo našemu prebivalstvu.

Naš kmet naj shrani in prihrani toliko živil, da bo takrat, ko bo potreba huda in ko ga pozove Narodni svet, mogel nuditi iz svojih zalog domačemu prebivalstvu vsaj toliko, da ga reši lakote.

Dr. Anton Korošec,
tačasni predsednik Narodnega sveta.

Dnevne vesti.

Z današnjo številko preneha „Resnica“. Sedaj ko se preureja domovina, nočemo delati vtisa, da v teh velikih trenutkih gojimo sploh kako opozicijo. Naša izjava, s katero smo priznali „Narodno Vječe“, je bila odkritosrčna. Resnično in iskreno želimo trajno srečo domovini, pravo svobodo narodu. Novi državi bomo zvesti. **Bog čuvaj jugoslovanski narod!**

Narodna obrana. Deputacija odseka „Narodna obrana“ se je oglašila pri ljubljanskem knezoškofu Jegliču s prošnjo, da zastavi svoj vpliv pri duhovščini, da podpira stremljenja za osnovanje narodnih straž. Knezoškof je deputacijo zagotovil svojih iskrenih simpatij ter obljubil odsekovo delo dejansko podpirati s tem, da se nemudoma obrne z okrožnico do duhovščine, da z vsemi močmi podpira organizacijo „Narodne obrane“ v svojem delokrogu.

Zakaj tako? „Slovenec“ je vesti, da so prenehale „Novice“ in „Resnica“ pridjal opombo: „Reptilnih fondov stare Avstrije ni več!“ Zakaj take neresnične opazke v sedanjem slavnostnem razpoloženju? Resnica je in ostane, da mi nismo imeli nikakih podpor avstrijske vlade. V svoji omejenosti so nam avstrijske oblasti celo težave delale. V Žireh n. pr. nam niti lista niso pustili prodajati. Zato nikar obrekovati. Nepošteno nismo mislili, nepošteno nismo delali. Stali smo na stališču majniške deklaracije in slovensko hrvaškega shoda z dne 12. oktobra 1912, ko so se stvari izpremenile, smo odkrito priznali „Narodno Vječe.“ Nihče nam nikdar ne bo mogel očitati, da nismo novi državi zvesti. Izhajanje „Resnice“ je začasno prenehalo in se lahko brez „reptilnih fondov“ zopet nadaljuje, kakor se je brez teh pričelo.

Naši Nemci debelo gledajo, kako hitro se vrši prevrat. Niso nam hoteli dati pred leti avtonomije, zavirali so vsako rešitev jugoslovanskega vprašanja. S tem so Nemci postali grobarji Avstrije. Nemška nedostopnost je rodila našo svobodo!

Naš kmet je bil steber avstrijske države in tako bo tudi v novi državi. Brez kmeta ni življenja. Zato je dolžnost nove vlade v prvi vrsti ozirati se na koristi našega kmeta, ga ščititi in mu pomagati, da bo v novi državi boljše živel in svobodnejše dihal. Kdor bo resnično delal za kmeta ta bo gospod. Seve se pri tem morajo pravično upoštevati tudi potrebe drugih stanov. Posebno pa, kar je najnujnejše, da se prepreči napade na kmečke domove.

Zastopniki nemških narodnih manjšin v bodoči državi SHS, poslanci Markhl in Malik za Štajersko, Nagele in dr. Steinwender za Koroške in grof Barbo za Kranjske, so se dne 25. t. m. oglašili v Jugoslovanskem klubu in izrazili željo, da bi se pogovarjali neobvezno o zadevah, ki se bodo tikale v bližnjem času interesov našega ozemlja in da se informirajo glede nemških manjšin v bodoči Jugoslaviji. Z jugoslovanske strau šo se udeležili razgovora poslanci dr. Korošec, dr. Ravnikar, dr. Jankovič, dr. L. Pogačnik. Razgovor je bil povsem informativnega značaja.

Za enotno vojaško organizacijo. Na Dunaju je nova vlada „Nemške Avstrije“ ustanovitev posebnih gard odklonila in je za to, da se vse enotno vojaško organizira, ker bi bilo tako najboljše poskrbljeno za red. Odbilo je zahtevo po ustanovitvi posebne rdeče garde.

Kako bo na Dunaju po vojni? „Videnski Dennik“ piše: „V narodnem oziru bo Dunaj mednarodni. Vsaka tukaj živeča narodna manjšina bo imela pravico, da bo živela svobodno in po svojem običaju. Obласти bodo uradovale tudi češko in v vsakem uradu bo morala najmanj četrtina

uradništva biti večča češkega jezika v govoru in pisavi. Tudi se morajo dovoliti posameznim narodnostnim narodne cerkve z narodnimi duhovniki. Čehi imajo pravico tudi do češkega škofa na Dunaju. Napravijo se velika skladišča za češke industrialne produkte in poljedelske produkte jugoslovanske države...

Nova madžarska fronta. Iz Varaždina poroča dne 25. oktobra: Danes je dospel v Čakovac nek madžarski bataljon, ki je zasedel vse važne kraje. Njegove prednje straže so zasedle vse prehode čez Dravo nasproti Varaždinu, kakor tudi varaždinski most.

Zgodba vinskega soda. G. S. Mardešič na Visu v Dalmaciji je bil nedavno poslal svojemu bratu v Kotor par sodov vina, ki so jih naložili na parnik „Bregenc.“ Na potu je bil parnik od Italijanov potopljen ter se je ob albanski obali potopil. Te dni je pa priplaval v viško luko sod poln vina. Potegnili so ga na suho in poznali Mardešičevo pošiljatev. Sod je 20 dni blodil po morju in se končno nepoškodovan vrnil v domačo luko — na krilih morskih valov. Vino je ostalo docela nepokvarjeno.

Pomoč zoper grižo si lahko pripravijo gospodinje doma. Želod je dobro zdravilo. Zbiraj ga, olup in očisti do belega jedra; to zrezi na koščke, ki so kavine velikosti, posuši na peči ali na solncu, potem žgi, kakor žgeš kavo. Tako si pripravila želodovo kavo, ki jo zmelješ kakor kavo s cikorijsko ali z ječmenovo kuhaš vsaj 5 min. Potem jo piješ z mlekom ali brez mleka. Želodova kava je vsak dan dobra zlasti za slabotne otroke ali ženske. Kot pomoč zoper grižo je pa potrebna v vsaki hiši. Dobro je, ako imaš zmleto želodovo kavo v plehnati ali pločevinasti škatli lepo shranjeno in vedno pripravljeno.

Španska bolezen na Dolenjskem čim dalje huje razsaja zlasti po deželi. So vasi, v koji ni ene hiše brez bolnikov. Najhuje pa davi ta nesrečna kuga po Radovljici nad Metliko, kjer je baje že polovico vasi pomrlo.

Gospodarske vesti.

Vnanja trgovina Amerike. Uvoz je znašal v septembru 262 milijonov dolarjev proti 273 milijonom v prejšnjem mesecu. Izvoz je dosegel višino 550 milijonov proti 529 milijonom pretečenega meseca. Številke govore. In pri nas?

Novela k veljavnim zakonom o služnostnih pravicah (servitutih). Poljedeljsko ministrstvo je pozvalo za 25. X. vse podrejene agrarne činitelje k posvetovanju, da povzročijo na podlagi dosedanjih praktičnih izkušenj glede uporabe zakonov o novi ureditvi gozdnih in pašniških služnostnih pravic vse spremembe, ki so potrebne za praktični razvoj teh zakonov zlasti za pospešitev tozadavnega postopanja. Vsa ta prizadevanja pomenijo morda v sedanjih časih, ki se spreminjajo bolj hitro, kakor moremo misliti nekaj dobre volje, a bodo prišla bržkone mnogo prepozno, kakor vedno pri nas tudi marsikaj družega.

Žetev na Angleškem je vsled silnega deževja, ki je vladalo cel mesec september za drugimi leti zelo zaostala vzlic temu, da so se pritegnile obdelovanju v teku vojske obširne površine poprej neobdelane zemlje. Zitni pridelki, kakor pšenica, ječmen, oves iz daleka ne dosegaajo množine poprejšnjih let, le krompirja se je letos pridelalo toliko kot lansko leto. Vzlic temu pa glede prehrane prebivalstva tam niti približno ne vladajo tako tužne razmere, kakor pri nas, kjer se je centralistični sistem menda popolnoma izjalovil in so na merodajnih mestih pri prekucevanju prehranjevalnih kozolcev bržčas izgubili vsi — glavo.

Med Dunajem in Ljubljano.

Dunaj, 29./10. 18.

Dne 29. oktobra je prišel dr. Lampe v ministrstvo za prehrano na Dunaju in je podal sledečo izjavo: Vsled konstituiranja narodnih držav je postalo stališče dosedanjih državnih central v okviru c. kr. ministrstva za prehrano nevzdržljivo. Svojčas sem od ministra za prehrano sprejel vodstvo Deželnega mesta za krmila v Ljubljani, da sem mogel v tej lastnosti vplivati na vojaške dobave, da smo se ognili brezobzirnim vojaškim rekvizicijam z oboroženo silo. Sedaj pa prevzema Narodni odbor vladne posle in vsled tega ne more več Deželno mesto za krmila delovati kot organ avstrijske vlade. Jaz izročam Deželno mesto za krmila Narodnemu odboru kot tačasni odgovorni vladni in se več ne smatram zavezanega po naredbi c. kr. ministrstva za prehrano. Ta izjava se je vzela na znanje. Nato se je dogovoril dr. Lampe zavoljo Centrale za krmila z Mayerjem in z generalnim ravnateljem dr. Spitzerjem, da sta odslej Centrala v Ljubljani in Centrala na Dunaju neodvisni druga od druge in bosta občevali potom dogovora in obratna, zlasti kar se tiče izmenjave sena in močnih krmil.

Sovražniki države.

Bolanden. — Poslovenil L. G.

Obuvalo mu sega do meč; obrobljeno je rdeče in okrašeno z zlatimi levjimi glavami. Na krasnem pasu visi v srebrni, z okusnimi reliefi pokriti nožnici, kratek dvo-rezni rimski meč. Kratka tunika je ozaljšana s škrlatnim robom ki dokazuje, da je mladi mož visokega stanu. Opravo, v katero je junak oblečen, so smeli nositi cesarji, principi in tribuni; ostali častniki so se morali zadovoljiti z oklepom brez posebnih okraskov, navadni vojaki pa so nosili preprosto manjši oklep.

Obraz oboroženega je nenavadno blede, njegova postava krepka in srednje velikosti. Pogled je oster in premišljen. Iz vsega njegovega vedenja veje mir in naravna visokost; videti je, da v njem ne vlada poželjivost, ki tako jasno označuje bogataše in dostojanstvenike tedanjega poganškega sveta.

Zamišljen v bojni načrt, je stal nepremično, dokler ga ni vzdramil iz premišljevanja šum, ki je prihajal od stebrišča. Ena izmed vrat se odpro in v dvorano stebrov vstopita dva moža. Plemenitaš se ozira v prišleca — živo presenečenje se opazi na njegovem obrazu — presenečen ostrmi.

„Cezar Galerij in Mark Trebon, — tukaj?“ zamrmra sam pri sebi. „Kaj naj to pomeni?“ Naglo stopi za tempeljsko stebriščevje in stoji tam nepremično, podoben kipom bogov, ki so ga obdajali.

Cezar Galerij, vladar Tracije, mož Dioklecijanovc hčere, je bil nizke, neokretne postave. Že v mladosti je zamenjal pastirsko palico z mečem. Odlikoval se je po svoji silni hrabrosti in divji neustrašenosti, ter se povzpeli do najvišje stopnje vojaškega stanu. Vsled njegove srčnosti ga je imenoval Dioklecijan za vladarja dela obširnega cesarstva. Nevednost, surovost in krutost nekdanjega sužnja mu je vkljub visoki časti ostala. Na odurnem obrazu Galerijevem se je brala surovost duha in potuhnjenost. Celó je imel nizko, pogled zvit in potuhnjen; njegovo vedenje je bilo prevzetno, izzivajoče, glas močan, zapovedujoč. Da bi ga pogani bolj čislali, si je izmislil neumno bajko, da je sin boga Marsa. Kristjane je sovražil s silo, ki jo je bila zmožna le njegova grozovita narava. To sovraštvo do kristjanov mu je še bolj netila njegova praznoverna mati Romula, žena iz najnižjega stanu. Zgodovina tiste dobe, Laktancij, poroča v svojih spisih, kako je cesar Galerij kristjane zatiral, preganjal in moril še predno je izdal Dioklecijanu svoje krvoločne odloke. Sedaj je prišel grozovitež na cesarski dvor svojega tasta, da bi ga nagnil, naj pokonča kristjane po vseh rimskih pokrajinah.¹⁾

Surova, kakor njegovo mišljenje in vedenje, je bila tudi njegova obleka. Nekdanji suženj in svinjski pastir Galerij je hodil tudi sedaj kolikor mogoče gol okoli. Brez vrhnjega oblačila je nosil samo tuniko s kratkimi rokavi, ki so pokrivali le gornji del rok.

Njegov spremljevalec, kakih šest čevljev visok, širokopleč mož, je bil oblečen v togo, dolgo in široko ogrinjalo, slikovito nagubano, navadno oblačilo tedanjih Rimljanov. Togo so smeli nositi le prosti možje in visoki državni uradniki. Ob času Dioklecijana so imeli namesto toge mnogokrat takozvani sagum, podolgasto ogrinjalo, ki je bilo na rami pritrjeno z zaponi, in so ga nosili vrh tunike. V primeri z grdim,

hudobnim Galerijem, so bile poteze njegovega spremljevalca veliko manj odvrne. Bil je plešast, širokega, nagubanega čela in močnih brk.

Dolga ušesa so mu stala daleč od glave, zdelo se je, kakor da bi venomer prežala, da ujamejo kako posebno novico. Iz potez obraza, kakor tudi iz njegovega temnega pogleda se je zrcalila trdosrčnost in mrzla odločnost. Ta mož je Mark Trebon, cesarjev zaupni svetovavec in višji minister — ošaben mož, pripravljen brezobzirno storiti vsako dejanje. V hinavščini je bil mojster; akoravno po naravi potuhnjen in hinavec, znal si je nadeiti krinko največje odkritosrčnosti. Svojih lastnosti pa ni vporabljal državi, ampak sebi v korist. Tega samoljubja sta bila kriva največ lakomnost in napuh.

Moža sta hodila nekaj časa med stebri, Mark vedno korak za Galerijem.

„Tukaj sva varna, — ne bodo naju poslušali kristjani“, prične Galerij. „Cela palača kar mrgoli teh ljudi, ki jih sovražim iz dna srca! Vsi komorniki mojega tasta so kristjani, veliko pretorijancev je kristjanov, cesarjeva žena in moja žena, cesarjeva hči, ste kristjani, pol kraljestva je že krščanskega. Če bo šlo tako dalje, se bo vse nalezlo te kristjanske kuge“, konča s srditim pogledom in grozečo kretnjo.

„Tvoja visokost, zmagoviti cesar, pre-nizko ceni število in vpliv kristjanov“, pravi Mark smehljaje. Tudi Mark Trebon, cesarjev zaupni minister, je član zaklete sekte kristjanov.“

„Ti — kristjan?“ vzklikne Galerij.

„Potrpi, da ti razložim svoje kristjanstvo!“ nadaljuje plešec. „Že dolgo me je gnala radovednost proučiti vsebino verskega nauka, katera je znana le posameznikom. Hotel sem spoznati vso duhovno moč, katere niso mogli zatreti najmogočnejši cesarji v dobi treh stoletij. Prepričati sem se hotel, ali molijo kristjani res oslovsko glavo kot svojega najvišjega boga, in ali oni res žele škodovati in upropasti državo. Vsled tega sem postal kristjan in sedaj poznam naše sovražnike. Ti pa, zmagoviti vojskovodja, dobro veš, da je treba najprej poznati stališče in moč sovražnikovo, potem se ga še le napade in uniči.“

Galerij je zrl nezaupno v ledeno obličje svojega tovariša.

„Moje odkrito priznanje naj nikakor ne omaja tvojega zaupanja, plemeniti cesar. Tvoje pokolenje, mišljenje in visoki stan te silijo, da zaničuješ sovražnike bogov in države; dolžnost moja, dolžnost državnika pa mi nareka, da se z vso močjo potrudim ugonobiti in korenito pokončiti to nevarno sekto. Da — z vso močjo sovražim kristjane!“ reče s pritajenim grozečim glasom. „Sovražim jih še bolj, odkar jih dobro poznam. Z dovoljenjem smelo trdim, da prekaša moj srd do kristjanov tvojega, plemeniti Galerij.“

Ko je Galerij opazil srdite poteze na Markovem obrazu, ter zrl v sovražni plamen njegovih oči, izginila je iz njegovega srca zadnja iskra nezaupanja.

„Ravno moje kristjanstvo bo pospešilo naše uspehe, nadaljuje državnik. „Če jaz kot kristjan svetujem cesarju naj uniči kristjane, če sem pripravljen prekleti njihove sramotne nauke, ker jih poznam, če pokorno darujem bogovom, — meni-li, da ne bosta svet in zgled ministra kristjana prej nagnila božanstvenega Dioklecijana, da bo pričel preganjati kristjane, nego svet ali opomin poganškega ministra?“

„O ti izvržek neprekosljive zvijače!“ zakliče smehljaje Galerij. „Ha-ha Mark kristjan! Ti si mož, kakoršnega si želim,

— moj pomočnik, moj prijatelj!“ pravi in položi roko na ramo cesarjevega zaupnika. „Mnogokrat sem ti že govoril o svojem načrtu. Kaj meniš, kako bomo dosegli smoter? Govori — morda si že zamislil bojni načrt?“

„Seveda, moj gospod! Nikar pa ne dvomi, da bi se nam načrt, ki bo gotovo učinkoval, ponesrečil, akoravno se ti bo zdel nenavaden in morda celo ne bo odgovarjal tvojim zahtevam,“ odgovori Mark živahno, prevzet misli, s katero se že dolgo bavi. „Stavim svojo glavo, da se bo moj načrt posrečil! Kar ni zmogla rimska svetovna moč v zadnjih stoletjih, po čemur je vsa umetnost državnikov zamanj stremila, to bo dosegel moj načrt,“ pravi Mark in v svoji razburjenosti prehitil cesarja za nekaj korakov. „Če je kdaj upravičena samozavest napolnjevala prsi moža, ki je očistil državo sovražnih moči, smem gotovo jaz imeti to samozavest, zakaj našel sem učinkujoče orodje, s katerim se lahko zdrobi temelj krščanske cerkve in se stre. Moja iznajdba je moj ponos in jaz,“ — naenkrat obstane, zravnava svojo šest čevljev visoko postavo, ter položi roko prevzetno na prsi, — „jaz bom živel vse čase! Moj večni spomenik bodo razvaline krščanske cerkve.“

„Kaj si pač zamislil?“ vpraša nestrpno Cezar. „Tvoja iznajdba je gotovo božje navdihnenje, če bo delovala bolj, nego natezalnice in mučilno orodje preteklosti. Samo nekaj želim: „tvoja iznajdba naj bo krvava, čim bolj bo krvava, tem bolj bo razveseljevala“; pri teh besedah so bile poteze cesarjevega obraza podobne rezanju grozovitega tigra. „Da razveseljevanja si želim in ne vem, kje morem najti večje in višje veselje kot v krvi kristjanov.“

Iz Marsovega templja je lahko zadelo; zlata oprava je lahko zarožljala, ko se je njen nosilec vsled razočaranja premaknil.

„Cezar, poslušaj me!“ pravi Mark s skrivnostnim pogledom. „Če bi bilo možno krščanstvo v potokih krvi uničiti, bi bila prokleta sekta že davno uničena. Kri tega ne zmore! Zato moj načrt ne meri na krvavo preganjanje.“

Galerij se nevoljen strese.

„Tvoj načrt torej ni krvav?“ vpraša plešca. Popolnoma nasprotuje mojemu okusu. Kristjanska kri, kristjanska kri!“ zakriči z razkavim glasom, da se je razlegalo po lopah templja kakor rjojenje krvoželjnega tigra. „Kristjanska kri je moje veselje, moj sladek užitek! Zato naj jih zaduše potoki krvi — morje krvi!“

„Poslušaj Cezar!“ Nek bistroiden pisatelj pravi: „Kri mučenikov je se novih kristjanov!“ Da ima mož prav, potrjuje zgodovina. Že tri stoletja preganja in unčuje ogenj in meč privržence Nazarenca. Odločni cesarji, za domovino navdušeni možje, goreči častivci bogov so porabili vso svojo moč, da bi ugonobili in zatrli to državi sovražno sekto. Stotisoče, da milijone kristjanov sta pokončala ogenj in meč, voda in grozovite muke, — in kakšne so posledice? Lahko razvidiš, da nas krvavi načrt ne bo privedel do zaželjenega cilja.“

„Govori, povej mi svoj bojni načrt!“ sili nestrpno Galerij.

„Dovoli mi še nekaj besed v pojasnilo, da se ti ne bo mogoče zdel ta načrt brez pomena. Temeljito sem proučil zgodovino preganjanja kristjanov — in kaj sem dognal? Komaj je izbruhnulo preganjanje v vsej svoji grozoti, se je polastilo kristjanov nepopisno veselje dati življenje za svojega Boga.

(Daje).

¹⁾ Lactantius, de mortibus persentorum IX.